

„Z BENÁTEK AŽ NA KONEC SVĚTA“

Příběh skleněného poháru z pražského domu čp. 379/I

MARTIN MUSÍLEK — ANNA ŽĎÁRSKÁ

Z archeologického výzkumu v prostoru dnešního domu čp. 379/I v ulici Na Můstku, Praha 1-Staré Město, pochází zajímavý soubor vrcholně středověkého skla datovaný do období od konce 13. do první poloviny 14. století. Mimořádnou pozornost vzbudil zejména pohár na nožce malovaný emaily a zlatem, který pocházel patrně ze skláren v Muranu u Benátek. Předkládaný příspěvek se pokouší odpovědět na otázku, kdo byl objednavatelem poháru a jak se tento předmět dostal do českého prostředí. Identifikačním vodítkem je zejména trojice vyobrazených znaků, které hypoteticky odkazují na to, že objednatel poháru mohl pocházet ze střední Anglie. Práce je koncipována především jako téma k diskusi o možnostech a limitech identifikace zadavatelů a majitelů luxusních předmětů na základě torzovitě dochovaných písemných pramenů.

"FROM VENICE TO THE END OF THE WORLD". THE STORY OF THE GLASS CUP FROM THE PRAGUE HOUSE NO. 379/I

There is an interesting set of high medieval glass dated to the period from the late 13th to the early 14th century that has come from archaeological research on the present parcel of house No. 379/I on the street Na Můstku in Prague's Old Town. Attention was aroused in particular by one cup, painted with enamels and gold and probably originating from the glass factory in Murano near Venice. This article is an attempt to answer the questions of who ordered the cup, and how this item came into Bohemia. The most important clue to its identification is a trio of depicted coats of arms which would hypothetically refer to the cup's customer, perhaps originating from middle England. The article is intended primarily as a topic for discussion on the possibilities and limits of customers and owners of luxury items based on fragmentarily surviving written sources.

Klíčová slova — Praha – Staré Město – středověk – sklo – archeologie – pohár – obchod – městské elity

Key words — Prague – Old Town – the Middle Ages – glass – archaeology – cup – trade – urban elite

V letech 1970 až 1971 provádělo tehdejší Pražské středisko státní památkové péče a ochrany přírody (dnes NPÚ ÚOP HMP) pod vedením Evy Šádové záchranný archeologický výzkum na ploše parcel dvou sousedících domů čp. 379/I a 380/I a dále protilehlého domu čp. 384/I v ulici Na Můstku (obr. 1). Domy čp. 379/ a 380/I vznikly zřejmě na přelomu 14. a 15. století v prostoru za staroměstskou hradbou, kdy poloha dnešního domu čp. 379/I (u Tomka nejspíše čp. 380b) je roku 1429 uváděna v městském příkopu („domuncula parva olim Matesonis, sita in fossato“; TOMEK 1866, 130).

V rámci terénních zásahů byly zachyceny tři zasypané studny. Z výplně jedné z nich byla získána bohatá kolekce keramiky a skla datovaná do období od sklonku 13. do první poloviny 14. století. Bohužel se nepodařilo dohledat konkrétní terénní dokumentaci. Stejně tak situování objektu v rámci parcel zůstává nejasné.¹ Ačkoliv výzkum nebyl dosud souhrnně zpracován, některé z nálezů upoutaly pozornost odborné veřejnosti. Zejména mimořádně kvalitně dochovaný pohár na štíhlé nožce zdobený emaily a zlacením se pravidelně objevuje v domácích i zahraničních publikacích zaměřených na středověké sklo (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 156–157, Abb. 116; ČERNÁ/FRÝDA/HIMMELOVÁ 2005, obr. příl. ke kap. 2, obr. 11; ČERNÁ/PODLISKA 2008, 251). Patrně nejpodrobněji se nálezu věnoval Ladislav Špaček (ŠPAČEK 2000), který hledal jeho původ v jihoevropském prostředí, nejspíše v dílnách na Muranu u Benátek. Ke stejné provenienci nálezu se badatelé přiklání i v současné době (ČERNÁ ET AL. 2009, 401).

Pohár má miskovitou kupu s lehce prohnutými stěnami a mírně vypouklým dnem. Nožka je válcovitá, plná, přibližně uprostřed je nataveno vlnité vlákno. Dutou zvonovitou patku odděluje dvojité prstenec. Výška poháru činí 17,5 cm, přičemž průměr okraje dosahuje 12,4 cm. Kupa je oboustranně malovaná emaily (obr. 2–4). Větší plochy barev byly nanášeny z vnější strany, zatímco detailní prvky, včetně zlaté malby, se soustředí ve vnitřní partii kupy. Plocha je symetricky rozdělena třemi stejnými znaky – trojicí erbů ve tvaru trojhranného gotického štítu. Mezi nimi jsou umístěny figurální motivy v podobě okřídleného draka/baziliška a dvou jezdců na koních. Zbývající prostor vyplňuje bohatý vegetabilní ornament a uprostřed dna je v kruhovém poli umístěn stylizovaný rostlinný dekor (ŠPAČEK 2000, 9). Sklo poháru je čiré naředlé, jen lehce zasažené korozí. Oproti tomu nožka se vyznačuje výrazně nazelenalým zabarvením.

¹ Tradičně se uvádí umístění studny do prostoru čp. 379/I, kde byl výzkum těchto parcel započat, nicméně vzhledem k absenci terénní dokumentace je možné situovat objekt i do prostoru sousedního domu čp. 380/I.

Charakteristika souboru skla

Pro pochopení významu předmětu je nutné zmínit i další nálezy skla, které pohár doprovázely. Jedná se o soubor čítající 304 skleněných zlomků, jehož zpracování je součástí monografie *Středověké sklo z Prahy* (ŽĎÁRSKÁ 2014). Při popisu a hodnocení skleněných nádob tak vycházíme z obsahu citované publikace.² Tvarově byly v kolekci zastoupeny zejména různé varianty nápojového skla. Širokou, vnitřně diferencovanou skupinu představují malé číše s nálepy, objevující

Obr. 1. Praha 1-Staré Město. Výřez z katastrální mapy Prahy s vyznačením polohy dnešních domů čp. 379/I a 380/I v ulici Na Můstku **hnědě**, můstku přes příkop fortifikace **zeleně**, příkopu **žlutě**, předpokládaného rozsahu městské zdi hradbního systému, **černě** v čp. 401/I její intaktní pozůstatek, **a** – věžovitý útvar předstupující před městskou zeď hradby, později náležející k čp. 404/I. (Kresba A. Žďárská, S. Babušková; zobrazení prvků fortifikačního systému – hradba, příkop, můstek – J. Hlavatý, 2014.)

se od 13. století na rozsáhlém území střední a jižní Evropy (ČERNÁ 2003, 52). Početně převažují zlomky číší zdobených stačenými perličkovitými (obr. 4: 6), ojediněle i srpečkovitými nálepy (obr. 4: 7), jež však pro jejich nevelké rozměry nemůžeme přiřadit ke konkrétním nádobám. Celkem se podařilo rozeznat minimálně osm různých nádob s drobnými nálepy.

Dále se objevují nižší číše s rozevřeným ústím, které od kónického těla odděluje tenké horizontálně natavené vlákno (obr. 4: 2–4). Jejich stěny bývají zdobeny hrotitě vytaženými nálepy různých velikostí. Vpíchnuté dno je na obvodu ovinuto štípaným vláknem (kat. I.1).³ Sklovina byla čirá s lehce nahnědlým či našedlým zbarvením a potažena pouze slabým korozním, resp. iridujícím, povlakem. Dotčené fragmenty pocházejí ze čtyř různých jedinců. Výsledky chemických analýz prokázaly, že jde o sodné sklo, jehož produkce byla charakteristická pro výrobní oblasti ležící jižně, resp. jihovýchodně, od našeho území.⁴ Nálezy tohoto druhu známe z německého prostředí, konkrétně Kostnice (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 1987, 208–209), Breisachu (BRUCKSCHEN 2004, 55), Brunšviku (BRUCKSCHEN 2004, 268–269, Kat. Nr. 32), dále i z Basileje (BAUMGARTNER/KRUEGER

² Soubor skla byl též stručně zmiňován v rámci konference v Seiffenu roku 2012, která se tematicky zaměřovala na výzkum středověkých a raně novověkých sklárů v Evropě (PROKOPOVÁ 2014).

³ Typologické členění nálezů skla vychází ze základního tvarového spektra nádob zpracovaného v rámci příslušné kapitoly publikace *Historie sklářské výroby v českých zemích I* (ČERNÁ/FŘYDA/HIMMELOVÁ 2005, 89, obr. 12).

⁴ Měření byla provedena v laboratořích VŠCHT v Praze metodou RTG fluorescenční analýzy a elektronovým mikroskopem s EDS detektorem. Autorkou měření byla v roce 2014 Ing. Z. Zlámalová Cílová, Ph.D.

1988, 200, Nr. 177) nebo Vídně (TARCSAY 1999, 66, Abb. 14). Skupinu nahnědlých skel zachytila H. Sedláčková v Brně, kde se vyskytují v druhé polovině 13. a počátkem 14. století (SEDLÁČKOVÁ 2005, 237), přičemž předpokládá, že se jedná o výrobky jihoevropských skláren (SEDLÁČKOVÁ 2010, 362). Také E. Černá považuje tyto číše za produkty zahraničních hutí (ČERNÁ 2002, 96).

Ojedinelým nálezem jsou zlomky stěny číše se spirálovitě natavenými vlákny (obr. 4: 5). S největší pravděpodobností jde o produkt sklářských dílen mimo naše území, což prokázaly též výsledky analýz chemického složení materiálu (ŽLÁMALOVÁ ČILOVÁ 2014, 142, obr. 101: 4). Obdobný dekor lze pozorovat na poháru z Wormsu (BAUMGARTNER 1987, 38, Nr. 5), jehož místo původu však také není známé.

Obr. 2. Praha 1-Staré Město. Na Můstku čp. 379+380/I. Pohár malovaný zlatem a emaily z 2. poloviny 13. století či 1. poloviny 14. století (foto M. Frouz, 2014).

Další skupinu nálezů představovaly lahvovité tvary, objevující se v minimálně třech exemplářích. Z výrazně fragmentárně dochovaného materiálu bylo možné rekonstruovat torzo lahve s vertikálně natavenými žebry (ČERNÁ 1994, 53–54; ŽĎÁRSKÁ 2014, 28, obr. 10a). Čiré sklo s růžovohnědým nádechem bylo překvapivě málo postiženo korozí. Ze stejného kontextu pocházejí také zlomky menší lahvovité nádoby s výrazně klenutými stěnami a obdobnou výzdobou i zabarvením skloviny. Vzhledem k charakteru obou předmětů lze předpokládat, že se jednalo o výrobky cizích skláren, jejich bližší lokalizaci neznáme. Srovnatelný nález datovaný do období kolem poloviny 13. století s širokým nízkým tělem zdobeným řídkým plastickým žebrováním známe z Brna, Kozí ulice.⁵ Vzhledem k ojedinělosti nálezu v českých zemích jej Z. Himmelová spojovala s oblastí Porýní či severní Itálie (HIMMELOVÁ 1991, 14). Další obdobně datovaný exemplář je v současnosti

znám pouze ze Žatce (ČERNÁ 2008a). Jiným tvarem, který bylo možné alespoň částečně rekonstruovat, byla dvojice lahví s vnitřním prstencem (kat. III.3). Lahve měly válcovité tělo odsazené vnitřním dutým prstencem od horní části (obr. 4: 8). Vyrobené byly z čirého, nazelenalého, lehce do hněda zabarveného skla se slabým korozním povlakem. Lahve s vnitřním prstencem představují poměrně široce rozšířenou kategorii nálezů, která se v českém prostředí objevuje od druhé poloviny 13. století. Vyskytují se ve více variantách po celé období vrcholného středověku a na německém území přežívají až do renesance (ČERNÁ 2003, 54). Z pražských lokalit lze zmínit obdobně datované nálezy z archeologických výzkumů v areálu Týnského dvora (ČERNÁ 1994, 57; ČERNÁ 2008b, 339), další exempláře jsou známy z Mostu (ČERNÁ 1994, 57, 58, obr. 41, 42), Brna (ČERNÁ 1994, 58, obr. 43) či Olomouce. Zatím nelze s jistotou určit místo jejich původu, avšak pro sledované časové období se můžeme domnívat, že se jedná spíše o výrobky cizích skláren. Tomu odpovídá i chemické složení našeho nálezu, prokazatelně vyrobeného ze sodného skla. Vzhledem k fragmentárnosti sledovaného materiálu či vysokému stupni koroze, se část nálezů nepodařilo přiřadit ke konkrétním tvarům.

⁵ Oba nálezy spojuje jak způsob provedení plastického dekoru, tak kvalita skla a jeho zbarvení (ČERNÁ/FRYDÁ/HIMMELOVÁ 2005, 88), nicméně tvarově se výrazně liší.

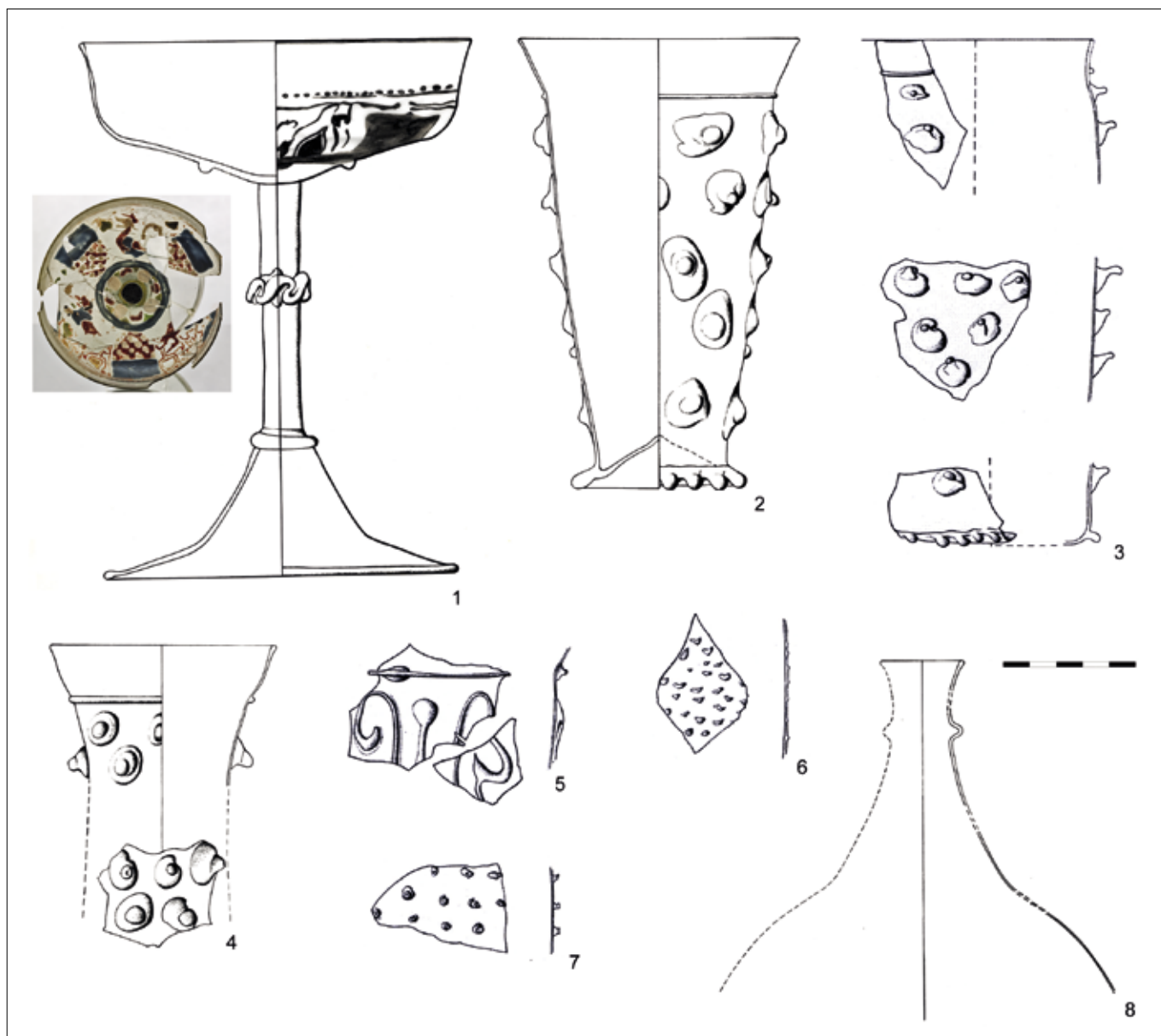
Ačkoliv je počet skleněných zlomků zdánlivě nevelký, jedná se o mimořádně zajímavý a kvalitativně bohatý soubor. Obsahuje pozůstatky minimálně 18 nádob, což je vzhledem k jeho časovému zařazení a ve srovnání s jinými městskými lokalitami poměrně vysoký počet. Zarážející je tvarová variabilita zastoupených exemplářů a vysoká kvalita použité skloviny. Výsledky analýz navíc prokázaly, že se takřka ve všech zkoumaných případech jedná o tzv. sodná skla, charakteristická pro vyspělé sklářské oblasti ležící jižně od Alp. Ze samotných archeologických pramenů sice nelze zjistit, zda se zkoumaná kolekce dostala do pražského prostředí jednorázově z téhož výrobního centra, přesto

Obr. 3. Praha 1-Staré Město, Na Můstku čp. 379+380/I. Kresebná dokumentace poháru malovaného zlatem a emaily. Zlaté linie často rekonstruovány na základě negativních otisků v povrchu skla na vnitřní straně kupy (kresba M. Procházková, 70. léta 20. století).

z nich lze odvodit směr předpokládaných obchodních kontaktů. Vzhledem k charakteru nálezů se lze domnívat, že pocházely z hutí ležících jižně či jihovýchodně od našeho území. V úvahu přichází severoitalské sklárny – kromě Murana např. Tarquinie – což dokládá i archeologicky ověřený sortiment těchto dílen (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 47). Bohužel v současné době nemůžeme na základě chemického složení s jistotou určit, zda skla pochází z evropských dílen či z hutí na Předním východě. Bohatost nálezového souboru, zvláště přítomnost unikátního malovaného poháru, každopádně indikuje zámožnost původního majitele.

Právě importy, a to nejen skleněné, hrají významnou roli při poznávání sociálního kontextu naleziště, neboť kromě dálkových kontaktů českých zemí v období vrcholného a pozdního středověku vypovídají o majetnosti svých vlastníků. Spolehlivým indikátorem mimořádného společenského či majetkového postavení jsou zejména skla malovaná zlatem a emaily, objevující se na našem území v širokém časovém horizontu od 12. století do poloviny 14. století. Otázka provenience těchto nálezů byla zpracována v nedávné době (ČERNÁ/PODLISKA 2008; ČERNÁ ET AL. 2009). Obecně lze říci, že na našem území

Obr. 4. Praha 1-Staré Město. Na Můstku čp. 379+380/I. Kresební dokumentace nálezů skla doprovázejícího malovaný pohár (1) – výběr; 2, 3, 4 – číše s hroditými nálepy; 5 – číše se spirálovitě nataveným vláknem; 6, 7 – číše s drobnými nálepy; 8 – láhev s vnitřním prstencem (kresba M. Procházková, 70. léta 20. století).

rozeznáváme skla pocházející ze tří základních výrobních oblastí, a to jižní či jihovýchodní Evropy, Předního východu a Byzance.⁶

Podrobněji se budeme věnovat první skupině, která je v domácím prostředí nejpočetnější a náleží k ní i náš pohár. Ukazuje se, že obdobné místo původu mají též drobné zlomky nádob z Rybné a Bílkovy ulice na Starém Městě pražském, torzo číše ze Sněmovní na Malé Straně a fragmenty číší z Petřské a Národní ulice na Novém Městě pražském. Mimo Prahu se středověké sklo malované emaily vyskytuje v Čechách pouze na dvou lokalitách, a to v hradním prostředí v Táboře a na Křivoklátu (ČERNÁ ET AL. 2009, 403). Fragment malované číše, u níž H. Sedláčková předpokládá severoitalský původ, pochází z Olomouce (SEDLÁČKOVÁ 2006, 13, Fig. 4b) a další také z Opavy (SEDLÁČKOVÁ 2011, 769, obr. 171).

Patrně nejvýznamnějším evropským sklářským centrem své doby bylo Murano u Benátek, nicméně od 13. do 15. století je v Itálii doloženo písemnými prameny více než 60 dílen. Nejvíce informací máme o výrobě v Benátkách, Ligurii, Toskánsku a na Sicílii. Sortiment těchto sklárů se výrazněji

6 Soubor skla ze studny u Bílé věže na Pražském hradě obsahoval pozůstatky pěti nádob, mezi nimiž byl známý pohár s „delfíny“ a láhev na zvonovité noze. Tyto nálezy s největší pravděpodobností pocházejí ze sklárů v syrském Aleppu (ČERNÁ 1992, 47), stejně tak jako drobné zlomky z tzv. Sixtova domu v Celetné ulici na Starém Městě a z Petřské ulice na Novém Městě pražském (ČERNÁ/PODLISKA 2008, 241). Do kategorie islámského skla spadají též fragmenty číší z Brna (SEDLÁČKOVÁ 2006, 11–6, Fig. 4a). Ojedinělý zlomek modrého malovaného skla z Týnské uličky na Starém Městě pražském byl patrně vyroben v některém z byzantských sklářských center, snad v Konstantinopolu (ČERNÁ/PODLISKA 2008, 251).

Obr. 5. Praha 1-Staré Město. Na Můstku čp. 379+380/I. Pohár malovaný zlatem a emaily z 2. poloviny 13. století či 1. poloviny 14. století. Detail s postavou jezdce. Větší plochy modrou a červenou barvou byly nanášeny z vnější strany kupy. Menší plošky, zde obličej a ruka jezdce a hlava koně byly nanášeny ze strany vnitřní. Zevnitř byly také zlatem vykresleny kontury postav, detaily (hlavy, postroje, peří aj.) a ornamenty. Z malby zlatem se na skleněné ploše dochovaly pouze negativní otisky v podobě matných linií, lépe zřetelných při speciálním nasvícení (foto M. Frouz, 2014).

nelišil a používalo se sodno-vápenaté sklo obdobného složení (MENDERA 2002). Produkce hutí byla obrovská, přičemž velká část zboží byla určena na vývoz. S nálezy malovaných skel se nejčastěji setkáváme na území Německa, odkud je známo více než tisíc nálezů (SEDLÁČKOVÁ ET AL. 2014, 242; souhrnně KRUEGER 2002) dále pak západního Maďarska, jižní Moravy, jihozápadního Slovenska, Dolního Rakouska, Švýcarska, v menší míře též ve Francii, v Pobaltí, Skandinávii a Británii (JANOVČÍKOVÁ/SEDLÁČKOVÁ 2008, 258). Zajímavé je, že většina nálezů malovaných skel pochází z oblasti severně od Alp, zatímco přímo v Itálii byly zachyceny pouze nepočtené exempláře. V úvahu musíme vzít i možnost, že skla malovaná emaily mohla být vyráběna též v oblasti dnešního Švýcarska a jižního Německa (KRUEGER 2002, 130, 132).

V současnosti se předpokládá, že rozhodující část malovaného skla se k nám dostávala dálkovým obchodem, čemuž napovídá i situování většiny známých pražských nálezů do prostředí spojeného s aktivitami obchodníků (ČERNÁ/PODLISKA 2008, 252). Rozhodující úlohu hrálo zejména centrální tržiště na Staroměstském náměstí a jeho širší zázemí nebo též osídlení při kostele sv. Petra na Novém Městě pražském. Některé teorie předpokládaly, že malované nádoby k nám přicházely jen příležitostně jako dary cizích panovníků či suvenýry

Obr. 6. Skleněný pohár malovaný zlatem a emaily z Basileje (převzato z BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 158–159, Abb. 118).

z křížových výprav (např. LNĚNIČKOVÁ 2002, 13). Zejména v případě islámského skla nelze tyto hypotézy vyloučit, ovšem vzhledem k množství nálezů importovaného skla je zřejmé, že šlo o žádaný obchodní artikl.

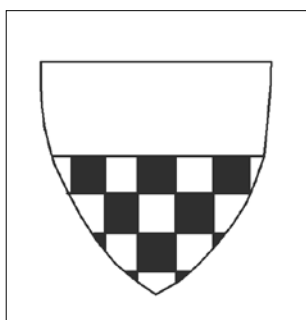
V rámci malovaného nápojového skla rozlišujeme několik základních kategorií nálezů, a to číše, poháry a lahve. V naprosté většině jde o drobné číše mírně kónického tvaru. Přestože celkový dekor nádob můžeme sledovat jen na omezeném počtu exemplářů, lze obecně konstatovat, že rozeznáváme čtyři základní výzdobné motivy, totiž zoomorfní, architektonický, figurální a heraldický. Stěny číší zdobí zpravidla pouze jeden z nich a je lemován různými doprovodnými prvky ornamentálními nebo rostlinnými, výjimečně i nápisy (ČERNÁ/PODLISKA 2008, 249). Oproti tomu jsou ostatní tvary zastoupeny pouze ojediněle. Patrně evropského původu je kulovitá láhev s nápisy na hrdle a podhrdlí, uložená v Musée du Verre v Lutychu (KRUEGER 2002, 117, Abb. 5). Takřka kompletně dochovaný pražský pohár na nožce představuje v celoevropském měřítku výjimečný nález, stejně jako kombinace figurálního, heraldického a zoomorfního výzdobného motivu. Zarážející je též precizní provedení malby a detailní zachycení obličeje jezdce či hlavy koně a „baziliška“. Dekor je navíc bohatě doplněn zlacením (obr. 5).

Obdobný exemplář, jehož bližší náleзовé okolnosti nejsou známy, se nachází ve sbírkách muzea v Basileji. Jelikož se dochovala pouze kupa poháru, byl nález dlouhou dobu považován za misku. Figurální motiv zde znázorňuje mužskou postavu v modrém poli se zlatými hvězdami, jemuž u nohou leží lev (obr. 6; BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 158–159, Abb. 118). Jako miska byl též publikován nález z Londýna, vzhledem k provedení však lze předpokládat, že se jednalo o kupu poháru zdobenou zlatem a emaily (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 158, Abb. 117). Oba předměty bylo možné na základě náleзовých okolností zařadit do období druhé poloviny 13. až počátku 14. století. Podstatně odlišně pak působí pohár z hradu Geiselberg v Dolních Rakousích (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 159–160, Abb. 119). Nález pochází z výplně odpadní jímky datované do 15. století a oproti předchozím exemplářům se vyznačuje kónickým tvarem kupy.

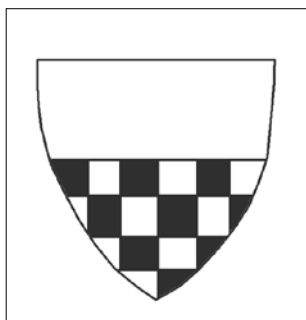
V souvislosti s pohárem musíme také obecně zmínit nádoby na tenké nožce či dřívku, které nejsou v období vrcholného středověku příliš obvyklé. Jedná se o poměrně široce variabilní skupinu nálezů vyskytujících se zejména v oblasti severovýchodní Francie, Belgie, Nizozemí a západního Německa, ojediněle exempláře pochází též z Anglie. Podstatnou část náleзовého fondu představují poháry s miskovitou kupou zdobenou optickým dekorem. Zdá se, že původ většiny těchto nálezů lze hledat v širší oblasti mezi Rýnem a Mázou, což dokládají i nálezy z tamějších hutí, např. v Argonnen (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 237). Podobně utvářený dřík s nataveným vlnitým vláknem a zvonovitou patkou má mj. pohár z Tournai (BAUMGARTNER/KRUEGER 1988, 241, Abb. 236).

Příběh skleněného poháru

Pokusíme-li se odhalit osobu, která si mohla pohár v Benátkách nebo v nedalekém Muranu objednat, jako hlavní identifikační vodítko slouží trojice namalovaných stejných erbů. U všech je vyobrazen trojhranný gotický štít s modrým pruhem v hlavě a stříbrno-červeným šachováním v dolním poli. Analogicky rozdělené erby nejsou v domácím prostředí neznámé. Podobný erb používaly v různých drobných modifikacích dvě vladycké rodiny – z Miloňovic a z Kvasejovic. Neznáme však barevnost jejich erbů, navíc samotné provedení značně kolísá, šachovnice (či šachování) je někdy položena na koso nebo se vytrácí a v dolní části se objevují tři čtverce uspořádané do obrácené pyramidy. Ne vždy je dodrženo rozdělení štítu na hlavu a tělo, v některých případech se objevuje také dělený štít.⁷ Nejstarší doklad užití tohoto znaku pochází až z roku 1389, kdy jej na své pečeti užil Oldřich Babka z Kvasejovic (obr. 7).⁸ Ještě v letech 1487 a 1495 tento znak používal také Václav Šťastný z Brodce (obr. 8; SEDLÁČEK/RŮŽEK 2002, 331–333). Ani pro jednu uvedenou osobu není uveden žádný kontakt s italským prostředím. Vzhledem k tomu, že se jednalo o drobnou šlechtu disponující pouze omezenými finančními

Obr. 7. Znak Oldřicha Babky z Kvasejovic (užití erbu 1389, 1397). Převzato z SEDLÁČEK/RŮŽEK 2002, 333.

Obr. 8. Znak Václava Šťastného z Brodce (užití erbu 1487, 1495). Převzato z SEDLÁČEK/RŮŽEK 2002, 333.

7 Vyobrazení pečeti lze dohledat v SEDLÁČEK/RŮŽEK 2003, 147 (21-9), 244 (118-9, vyskytuje se modifikace, kdy v dolním poli je šachování položeno na koso), 290 (164-9, dělený štít, kdy šachování je v dolní půli), 310 (184-5), 321 (195-1, dělený štít, v dolní polovině tři čtverce uspořádané do obrácené pyramidy).

8 Oldřich z Kvasejovic je poprvé zmiňován již roku 1381. Ves Kvasejovice se nachází 3 kilometry východně od Soběslavi (PROFOUS 1949, 456). Miloňovice (ves 5,5 kilometru jihovýchodně od Strakonice) se poprvé objevují již roku 1243 jako vesnice strakonických johanitů. Prvním doloženým majitelem byl roku 1319 Ctibor z Miloňovic. Jeho ztotožnění s rodinou držící Miloňovice na počátku 15. století je nepravděpodobné (PROFOUS 1951, 83; cf. SEDLÁČEK 1998, 489 Kvasejovice, 607 Miloňovice). Všechny doposud známé majitele Miloňovic shromáždil SEDLÁČEK (1997, 243).

prostředky a vyskytující se až téměř padesát let po mezní hranici možné výroby předmětu, lze objednávku luxusního a zajisté drahého poháru těmito osobami odmítnout.

Hypoteticky bychom snad mohli objednatele tohoto poháru ztotožnit s anglickým šlechticem Simonem de Pierpont (rodina se také psala jako Perpount, Perpont, Pierpoint, Perpond nebo Petrapont, původně podle lokality Pierrepont ve francouzské Picardii). Jeho erb, téměř identický s erbem na poháru, je vyobrazen na tzv. Dering Roll (A98) – sérii šesti svitků vyhotovených mezi lety 1270 až 1280 (obr. 9), jež zachycují celkem 324 erbů anglických šlechticů pocházejících z hrabství Sussex a Kent (k znakovým svitkům obecně HUTHWELKER 2013, 69–99).⁹ Jejich zhotovitelem byl některý z profesionálních heraldů. Dnes se předpokládá, že se jednalo o soupis rytířů podléhajících konstáblovi v Doveru při obraně tohoto hradu.¹⁰ Zhruba uprostřed třetího svitku je vyobrazen podélně dělený erb s modrou hlavou štítu, v jehož dolním poli je zlato-červené šachování (někdy se však také uvádí podle anglického blasonu „checky argent and gules a chief azure“, tzn. stříbrno-červené šachování a modrá hlava).¹¹

Znovu byl tento erb vymalován na dalším dobovém erbovníku tzv. Herald's Roll (HE641), který vznikl někdy kolem roku 1280 a obsahuje celkem 697 zobrazených erbů včetně jmen jejich majitelů.¹² V obou svitcích se vyskytují vždy ještě dva podobné erby. Stejný erb používal Simonův bratranec Robert de Pierpont, ale převrácený (obr. 10) – hlava štítu je vyplněna zlato-červeným šachováním (na dobových pergamenech dvě, někdy i tři řady) a spodní polovina štítu je modrá (A97, HE640).¹³ Téměř identický znak jako Simon však používal Hamon Bonet,¹⁴ i když mezi rodinami Bonetů (Benetů) a Pierpontů zřejmě nepanovalo žádné příbuzenství (A140, HE653). Na znaku Bonetů (obr. 11) však šachování nezačíná zlatým, ale červeným polem a oproti Simonovu erbu zde schází také jeden řádek šachování. Erby se tedy odlišovaly převrácenou barevností šachování, počtem polí a absencí figury v modré hlavě štítu na erbu Bonetů.

Při bližším pohledu na vyobrazení erbu Pierpontů na Dering Roll je totiž na modrém poli patrná skvrna takového tvaru, který navozuje domněnku, že by modré pole mohlo obsahovat značně vybledlou figuru lva krácejícího vpravo. Je-li tato domněnka platná,¹⁵ podobu erbu můžeme spatřit na kresebné dokumentaci maleb na poháru záhy po exkavaci od M. Procházkové (obr. 4: 1). Zlacení poháru podléhalo rychlejší zkáze než užitě barvy. I když je dnes původně provedené zlacení patrné pouze velmi slabě, je figura lva stále znatelná, byť již jen nepatrně. Právě zlaté kontury oddělující jednotlivá šachovnicová pole možná byly důvodem k tomu, proč pro větší kontrast malíř skla do polí šachování využil místo zlaté barvy stříbrnou (bílou). Vyloučit nelze ani ve středověku běžné polepšování erbu panovníkem. Nejčastěji se tak dělo zmnožením figur nebo polepšením barev nebo kovu (nejčastěji právě ze stříbrné na zlatou). Snad se mohlo jednat o odkaz na erbovní znamení příbuzné větve Pierpontů, která se

Obr. 9. Dering Roll, 1270 až 1280 (převzato z <<http://www.pinterest.com/pin/340795896775701937/>>).

9 <<http://www.bsswebsite.me.uk/History/Dering/deringroll.htm>>. Pergamen je 2640 mm dlouhý a 210 mm široký. Jak již bylo řečeno, zobrazuje dohromady 324 erbů šlechticů z Kentu a Sussexu, kdy každý znak má nad sebou napsané jméno příslušné osoby-rytíře, jemuž náležel. Svitek dostal jméno po starožitníku a politikovi Edwardu Deringovi, který jej vlastnil v 17. století (MARKS/PAYNE 1978, 19).

10 NICKEL 1997, in: <<http://www.arthuriana.org/>>. K heraldickým svitkům obecně BOUTELL (1914, 10–20).

11 BURKE 1850, heslo Pierpont (Sussex).

12 Brault 1997. Ten se však nedochoval v originále, ale v opisu z 15. století.

13 Cf. FOSTER (1902, 160); WATSON (1782, 70–71). Robert de Pierpont se někdy uvádí v literatuře jako Simonův bratr nebo otec. Nejasnosti jsou způsobeny tím, že obě jména Robert a Simon byla v rodu Pierpontů obvyklá a pro období druhé poloviny 13. století ještě nedisponujeme dostatečným počtem písemných pramenů pro kompletní rekonstrukci jejich rodokmenu. Cf. COPINGER (1908, 5–6); nebo THOROTON (1790, 175–176).

14 Hamon Bonet patřil k drobné šlechtě usazené v hrabství Sussex. Z nemnoha zmínek lze vyvozovat, že se jednalo o prastarou rodinu, která mohla být podle Fullera usazena v Anglii již od roku 1066. Prvním skutečně doloženým členem byl Roger Bonitas roku 1073, který svědčil Williamu de Braose. Původ rodiny lze hledat ve Francii, nejspíše v okolí města Alenconu. Hamon Bonet je listině doložen mezi lety 1264 až 1288 (CARTWRIGHT 1830, 31, 111, 161, 225).

15 Bohužel se do redakční uzávěrky nepodařilo získat odpověď pracovníků z Britské národní knihovny, která je v současnosti vlastníkem originálu svitku.

Obr. 10. Erb Roberta a Simona de Pierpont na Dering Roll, 1270 až 1280.

Obr. 11. Erb Hamona Boneta na Dering Roll, 1270 až 1280.

díky výhodnému sňatku usadila v Nottinghamshire a užívala jiný rodový erb: ve stříbrném poli růžové květy a lva krácejícího vpravo (někdy je lev přepásán zlatou stuhou). Později tvořili dva lvi štítonoše pierpontského erbu.¹⁶

Podobnost vyobrazení obou porovnávaných erbů nejspíše není náhodná. I když nedokážeme zcela spolehlivě vysvětlit záměnu kovů (stříbra za zlato) na poháru, anglickému původu by nasvědčovalo i rozdělení erbu na hlavu a tělo, typické zejména pro ostrovní heraldiku. Nadto pro období 13. století se vyjma jmenovaných nepodařilo dohledat jiný podobný erb. Užití identického rozvržení znaku, barevně téměř shodného jak na poháru, tak v dobových erbovnících (Dering Roll vznikla v 70. letech, výroba poháru je datována do sklonku 13. nebo první poloviny 14. století) naznačuje, že předpokládaným objednavatelem poháru skutečně mohl být zmiňovaný Simon de Pierpont, případně jiný příslušník tohoto rodu.

Spojení objednavatele poháru s mužem a potažmo mužským světem podporují i další grafické atributy – předně vyobrazení dvou jezdců-rytířů. U dochované postavy lze rozeznat pokrývku hlavy – s největší pravděpodobností zlatou přilbicí s chocholem; mohlo se jednat o bojovníka zobrazeného dle antické tradice přežívající v Benátkách a jejich okolí až hluboko do novověku. Vodítkem pro spojení s britskými ostrovy by mohlo být vyobrazení okřídleného draka/baziliška. Ten se později objevuje vedle lva jako nositel anglického erbu. Důležitá je skutečnost, že již od raného středověku byl okřídlený drak právě v Anglii běžnou obecnou heraldickou figurou a objevuje se například ve znaku Wessexu, hrabství sousedícího se Sussexem (obr. 12).

Simon de Pierpont patřil ke šlechtě usazené zejména v hrabství Sussex, konkrétně v jednom z největších místních šlechtických sídel na Hurst(Herst)-Pierpointu. Rozvětvená rodina vlastnila majetky také v Suffolku nebo Nottinghamshire a později se pyšnila i titulem vévodů z Kingstonu (Kent) (obr. 13). Z nemnoha zmínek lze vyvozovat, že se jednalo o prastarou rodinu, která podobně jako mnoho dalších rodin nobility byla usazena v Anglii už od roku 1066.¹⁷ Jak již bylo řečeno, její příslušníci původně pocházeli z francouzského Pierrepontu v Picardii. Jméno Simon bylo v rodině oblíbené a v průběhu 13. a 14. století je neslo hned několik jejich členů zároveň, což ztěžuje jejich identifikaci. O siru Simonu de Pierpont, kterého pokládáme za pravděpodobného objednavatele poháru, máme dochovány zmínky z rozmezí let 1271 až 1316, kdy ještě prezentoval faráře ke kostelu v Henstead. V první polovině sedmdesátých let 13. století se stal lordem, když získal svobodné zboží v Benacre, Wrenthamu a Henstead v Suffolku.¹⁸ Nelze vyloučit, že se jednalo o odměnu za věrné služby panovníkovi. Je možné, že právě získání nového titulu mohlo souviset s polepšením barevného erbovního znamení a výměny méně prestižního kovu (stříbra) za zlato. Dle dobových záznamů byl Simon věhlasným rytířem a věrným stoupencem Jindřicha III. Plantageneta (1216–1272). Bezpochyby patřil k osobám, které byly již od počátku své kariéry blízké osobě tohoto anglického krále a později i jeho syna Eduarda I. (1272–1307). Stejně tak i Simonův bratranec Robert stranil rodu Plantagenetů a jako jejich válečník byl roku 1264 zajat v bitvě u Lewes.

Nejspíše právě tento Simon de Pierpont se spolu s panovníkem zúčastnil válečné výpravy do Skotska a poté do Gaskoňska. Není proto divu, že se jeho erb objevil jak na Dering Roll, tak na tzv. Herald's Roll. Poslední zmínka o něm jako žijícím pochází z roku 1316. Zanechal po sobě syna Johna de Pierpont, který se roku 1331 oženil s Elou, dcerou sira Williama de Calthorpa, který novomanželům věnoval majetek Hurst Pierpont v Sussexu (COPINGER 1908, 86–87).

Zbývá zodpovědět, jakým způsobem si Simon mohl objednat luxusní pohár v Benátkách. Zřejmě již v období středověku bylo běžné zadávat si u benátských kupců objednávky na výrobu luxusního skla. Italských obchodníků byl od 13. století plný Londýn a šlechtic, který se pohyboval v okolí krále, s nimi jistě mohl přijít do styku.¹⁹ Vyloučena není ani objednávka luxusního poháru přímo v Benátkách. Například v souvislosti s devátou křížovou výpravou, již se Simon nejspíše účastnil, bylo v době přezimování na Sicílii mezi lety 1270 až 1271 příležitostí navštívit Benátky (ať soukromě nebo za účelem vyjednávání) jistě více než dost. Po zničení Eduardovy flotily bouří se panovník ocitl ve svízelné situaci, protože neměl dostatek lodí pro převoz svých mužů. Přestože

Obr. 12. Vlajka Wessexu.

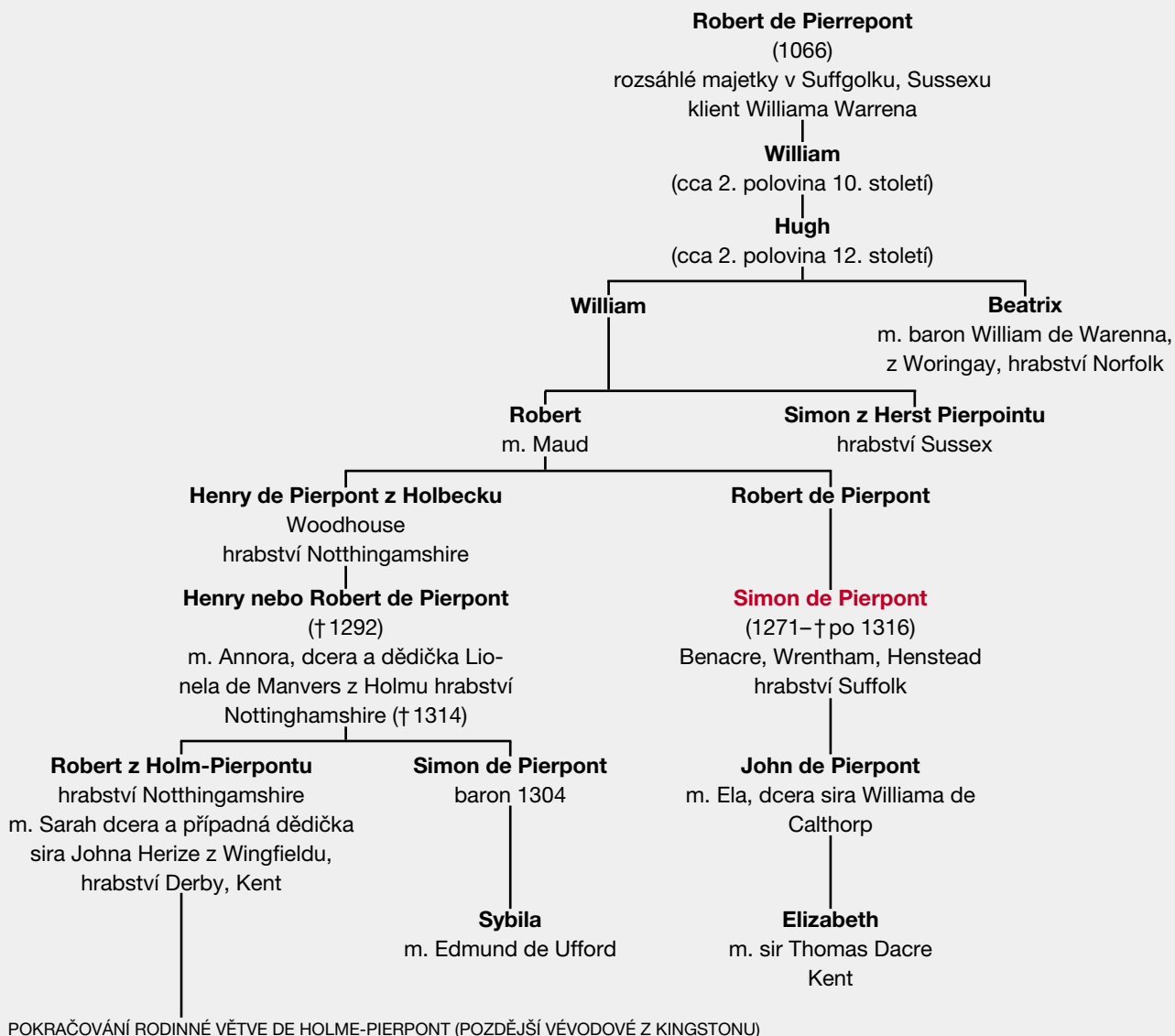
16 Rodinným mottem bylo heslo „Vira tē zachová“ (*Pia repone Te*, později *Pia reponete*) (COLLINS 1735, 284).

17 Zakladatelem rodinné moci byl baron Robert de Pierrepont, který byl během vlády Viléma II. (1056–1100) vlastníkem rozsáhlých pozemků a ocitl se také ve známé Domesday Book (COLLINS 1735, 271–272; THOROTON 1790, 181); K Domesday Book cf. <<http://www.nationalarchives.gov.uk/domesday/>>, kde je i možnost plno-textového vyhledávání.

18 Základní přehled titulů anglické šlechty podal HUTHWELKER (2013, 16–19).

19 V Londýně se již v raném středověku pohybovalo velké množství zahraničních kupců – Italů, obchodníků Hansy apod., kteří po vyhnání Židů z Anglie roku 1290 zaujali jejich pozice a etablovali se do role královských bankéřů, stejně jako nejvýznamnějších obchodníků (JÖRN 1997, 196–197).

SCHEMATICKÝ RODOKMEN ANGLICKÉ ŠLECHTICKÉ RODINY DE PIERPONT

Eduardovo nepočetné vojsko nakonec do Svaté země dopravili nasmlouvání mořeplavci (janovští a marseillští), lze předpokládat intenzivní diplomatická jednání o přepravě i s Benátčany, kteří s organizací křížových výprav měli velkou praxi. Také rodina Pierpontů již měla s křížovými výpravami svou zkušenost. Roku 1195 byli dva ze Simonových předků, sir Simon a Robert de Pierpont, ve vojsku krále Richarda Lví srdce při obležení u Akkonu. Na Dering Roll se vedle Simonova znaku objevuje také erb známého Jeana de Joinville, účastníka sedmé křížové výpravy. V době Simonova mládí tedy ještě žila celá řada přímých účastníků křížových výprav. Netřeba pochybovat o tom, že jejich vyprávění o hrdinských skutcích a přestálých nebezpečnostech v myslích mladých šlechticů, dychtících po rytířských ostruhách a dobrodružstvích v daleké zemi, vyvolávalo touhu zúčastnit se podobných kampaní. Pravdou ale zůstává, že většina rytířů v okolí mladého prince Eduarda jej však chtěli nechtě do Svaté země doprovázet musela, pokud si ovšem chtěli udržet svůj vliv.²⁰ To mohl být i případ mladého Simona, jehož již dobové prameny vyzvedávaly jako dobrého rytíře a přívržence vládnoucího rodu Plantagenetů.

Po neúspěchu osmé křížové výpravy se Angličané rozhodli vydat se do Sýrie ohrožované mamlúckým sultánem Bajbarsem. Eduard s anglickou armádou, jejímiž členy byli pravděpodobně

Obr. 13. Schematický rodokmen anglické šlechtické rodiny de Pierpont. Pravděpodobný objednatel poháru sir Simon de Pierpont označen červeně, uvedené roky znamenají doklady v pramenech. (Sestavil autor, 2014.)

²⁰ Docházelo k uzavírání smluv mezi pánem nebo velitelem a bojovníky. Tyto smlouvy však nebyly zcela formální. Vznikaly hlavně díky klientským, rodinným, politickým nebo regionálním vazbám. Také Jean de Joinville, který účast na této křížové výpravě odmítl, nás informuje o tom, že někteří francouzští křižáci přijali kříž pouze proto, aby si udrželi spíše královu než Boží přízeň (TYERMAN 2012, 797–798).

i bratřenci Robert a Simon de Pierpont, přezímoval na Sicílii. V květnu roku 1271 se vylodil v Akkonu. Eduardovy síly byly slabé, k dispozici měl asi jen tisíc vojáků, a na celkový zvrát situace na Předním východě nestačily. Když princ zjistil, jak marné je jeho úsilí, vrátil se na podzim roku 1272 do Anglie.²¹ Učinil tak nedlouho poté, co málem zahynul při pokusu o atentát na jeho osobu. Přestože při odjezdu měl v úmyslu vrátit se na Přední východ v čele velké křížové výpravy, politická situace v Anglii mu v tom zabránila. I když jeho výprava, až na posílení akkonské posádky, nedosáhla téměř žádných výsledků a Eduard se při ní značně zadlužil, pozitivně se podepsala na jeho pověsti anglického křížáka, čehož dokázal Eduard a jeho chvalořečníci velice obratně využít (HROCHOVI 1975, 266, 269, 271; HOUSLEY 1992, 10–11). Není vyloučeno, že právě během deváté křížové výpravy mohl nechat Simon de Pierpont vyhotovit v Benátkách nebo v Muranu, kam se jezdilo často z Benátek na výlety, dekorativní reprezentativní pohár se svým erbovním znamením. Ten mohl sloužit jako suvenýr – o čemž máme několik dobových dokladů, dar pro někoho blízkého v Anglii, případně mohl být zamýšlen i jako dar pro panovníka. Je možné, že právě

neúspěšný pokus o panovníkovu vraždu znamenal rychlý odjezd krále spolu s doprovodem a luxusní pohár nebyl nikdy od sklenáře vyzvednut.

Ve sbírkách britského Národního muzea se dochoval unikátní tzv. deblínský pohár, na němž je dochován český nápis „*Chvalte Boha a pijte studené víno na zdraví mého pána z Deblína*“. Tento pohár byl pravděpodobně vyhotoven v Muranu někdy ve druhé polovině 15. století na zakázku českého šlechtice

Obr. 14. Josef Daniel Huber 1769: Ortografický plán Prahy – výřez: pohled na parcelu původního domu čp. 404/I Na Můstku na Starém Městě pražském s vyznačením lokality nálezu **modře** a věžovitěho objektu vystupujícího z městské zdi **červeně**. Perokresba (originál: Wien, Österreichische Nationalbibliothek; copy: dokumentační fondy NPÚ).

ce pro jeho pána-patrona. Jak se pohár dostal až do Londýna, nevíme, nicméně dokládá skutečnost, že vyhotovení poháru jako daru pro svého pána bylo běžné i v pozdějším období (CAYGILL 2002, 346). Tento doklad nás zároveň nutí k opatrnosti. Ukazuje totiž, že skleněné předměty i vzhledem ke své křehkosti ve skutečnosti „cestovaly“ mnohem více, než si jsme dnes ochotni připustit. Je zřejmé, že na základě pramenného torza lze rekonstruovat okolnosti pouze pravděpodobné, nikoliv však jediné možné.

A jak se mohl pohár Simona de Pierpont dostat do Prahy? Na tuto jednoduchou otázku se hledá odpověď jen obtížně, protože více či méně pravděpodobných odpovědí existuje velké množství. Vzhledem k nedostatku relevantních indicií se přitom již nevyhneme práci s obtížně ověřitelnými domněnkami a předpoklady. Nechceme, aby níže nastíněné možnosti byly vnímány jako jediné možné způsoby vysvětlení. Naopak. Z našeho úhlu pohledu se jedná o nastínění několika pracovních hypotéz, které považujeme v dané chvíli za nejpravděpodobnější. Dle našeho soudu k zodpovězení výše položené otázky napomáhá především území nálezu poháru, jehož přesnou polohu vzhledem k nedostatku nálezových informací neznáme. Bohužel ani nevíme, za jakých okolností a kdy se ocitl ve studni. Můžeme pouze odhadovat, že se tak stalo před polovinou či nedlouho po polovině 14. století. Dnešní objekty čp. 380/I a 379/I (u Tomka čp. 380/I a–c) tedy v době, v níž se pohár ocitl v jedné ze studní, ještě neexistovaly.²² V prostoru parkánu a příkopu byly výzkumem objeveny dvě studny, z nichž jedna bezpečně existovala v době funkce opevnění. Ve skutečnosti však postrádáme věrohodné doklady o tom, jak prostor mezi staroměstskou hradební zdí a příkopem vůbec fungoval, zda byl běžně přístupný všem obyvatelům města nebo do něj měli přístup pouze někteří. Situaci v této části také znejasňuje existence věžového objektu (součást čp. 404/I), který zde prostupoval městské hradby (obr. 14). Není zcela vyloučeno, že jeho majitelé mohli mít přístup do prostoru parkánu či zčásti zasypaného městského příkopu.²³ Musíme si uvědomit, že domy

21 K pozadí osmé a deváté křížové výpravy nejnověji TYERMAN (2012, 794–803).

22 Vznikly nejdříve na počátku 15. století, kdy jsou také poprvé zmiňovány v pramenech (TOMEK 1866, 130).

23 Zevrubný přehled dosavadních názorů na tuto stavbu publikoval RAZÍM (2000). Na základě studie tohoto autora je možno definitivně odmítnout starší názory považující tento objekt za zbytek městské brány. Rázím tuto stavbu považuje za novou součást staroměstského opevnění v době 15. století, kdy vzrůstalo napětí mezi Starým a Novým Městem pražským.

čp. 380a–c/I (dnes domy čp. 379/I a 380/I) vznikly podle Tomka nejdříve na počátku 15. století, kdy jsou také poprvé zmiňovány v pramenech. Podobně jako u ostatních domů v čáře Havelského tržiště původně sahaly parcely raně gotických věžových domů až k městské zdi. To dokládají nejen nedávno objevené zbytky opevnění v zadní části parcely domu čp. 402/I, ale i písemné prameny. Když roku 1361 sepsoval svou poslední vůli Dětrich Plafus, jeho dům čp. 402/I „U Modré růže“ na Havelském tržišti se výslovně zmiňuje s pozemkem, který k domu náležel („meins gnanten haus mit samt seiner hofstat“).²⁴ Z použité formulace lze vyvozovat, že v této době ještě k domu patřila celá rozlehlá původně lokovaná parcela, která v této době nejspíše sahala až k městským hradbám, podobně jako zřejmě u všech domů v tomto domovním bloku. Ze sousedního domu čp. 403/I jeho majitelé ovládali po celou první polovinu 14. století přílehlou bránu sv. Havla.²⁵ *Per analogiam* lze tedy vyplít studny vně zadní části parcely domu čp. 404/I ztotožnit s odpadem majitelů-obyvatelů tohoto domu, případně sousedních stavení. Vzhledem k souboru luxusních skleněných předmětů nelze pochybovat o příslušnosti jeho majitele ke společenské elitě města.

Prvním doloženým vlastníkem objektu čp. 404/I byl k roku 1357 rychtář Bořuta. Po něm dům přešel do držení jeho syna Václava Bořutova, který jej roku 1360 prodal mindenskému biskupovi Dětrichovi z Portic (TOMEK 1866, 129).²⁶ Později dům sloužil jako městská rychta (nejpozději od roku 1404). Vzhledem ke snaze městské reprezentace šetřit výdaje se zdá nepravděpodobné, že by se pohár mohl do objektu dostat v souvislosti s některým z rychtářů (TOMEK 1866, 129).

Mezi staroměstskými městskými elitami je užití českého křestního jména Bořuta zcela unikátní. Nelze proto vyloučit příbuzenský vztah mezi staroměstským rychtářem Bořutou, synem Děpoldovým (1346–1355), a stejnojmenným těžařem Bořutou, který často vystupuje v okruhu městských elit zabývajících se těžbou, zpracováním stříbra a dálkovým obchodem.²⁷ Pohár se však mohl dostat do Prahy také jako honosný dar nebo koupě vlivného a zámožného mindenského biskupa Dětricha z Portic,²⁸ který udržoval úzké styky se staroměstskými elitami, za jejichž logické vyústění lze považovat také zakoupení objektu 404/I roku 1360. V. Mencl dokonce věžovitou stavbu, která někdy v průběhu 14. století vystoupila z parcely čp. 404/I do městského parkánu, považoval za biskupův palác se separátním přístupem přes staroměstský příkop (MENCL 1969, 82). Při dosavadním stavu znalostí je však jistá pouze skutečnost, že majitelé domu čp. 404/I od jeho vybudování v polovině 13. století patřili k městským elitám a je vysoce pravděpodobné, že se podíleli na dálkovém obchodě.²⁹ Dnes je dobře známo, že úzké obchodní vazby byly udržovány také mezi staroměstskými kupci a Benátkami. Ještě v první polovině 14. století se v Benátkách jmenují staroměstští kupci Petrák z Čech, Jan z Prahy, později také Raynald z Prahy nebo Křištof Bavor (TADRA 1897, 38–39). Tyto cesty, přinášející značný zisk, však byly spojeny s velkým rizikem. Například posledně jmenovaný Křištof, syn staroměstského konšela Jakeše Bavora, byl roku 1363 nalezen zavražděn v příkopě poblíž Mestre u Benátek (TADRA 1897, 34–40; WINTER 1906, 357–358; DVOŘÁK 2007, 12–16). Z cestopisu Jana Hasištejnského z Lobkovic též víme, že Murano u Benátek bylo oblíbeným výletním cílem movitějších poutníků do Svaté země (STREJČEK 1902, 5, 48, pod jménem Meron).

K rychlému navazování obchodních vztahů mezi českými zeměmi a Benátkami přispívaly od poloviny 13. století dvě stěžejní okolnosti: rozšiřující se produkce stříbra na Českomoravské vrchovině a expanze Přemysla Otakara II. do alpské oblasti a dále na jih až k samému předpolí Benátek. Přestože převážnou část obchodů se střední Evropou zprostředkovávali řezenská kupci, nelze pominout ani doložený podíl kupců pražských. Zatímco z Čech směrem na jih putovalo převážně stříbro, zpátky se vracelo koření a luxusní zboží, nejčastěji bezbarvé a malované sklo, jež bylo možné pořídit na pražských tržištích. Například roku 1296 zde břevnovský klášter koupil za 7 hřiven stříbra skleněnou monstranci vyrobenou v Benátkách („It. cristalinam monstranciam Venetiis emptam pro 7 mar.“).³⁰ K roku 1336 nás informuje František Pražský, že biskup Jan IV. z Dražic si nechal nakupovat v Benátkách

24 RBM VII/3 (1360–1361), č. 964, 576.

25 K domu čp. 403/I nejnověji MUSÍLEK (2012c, 321–335, obr. 27–33).

26 Bořuta spolu se svým synem ještě do roku 1359 vlastnili dům čp. 579a/I na Havelském tržišti (TOMEK 1866, 133).

27 TOMEK (1905, 62–63); cf. TOMEK (1892, 607). Bořuta se pravidelně objevuje ve formulářových sbírkách přelomu 13. a 14. století jako písař mince a panovnické komory. Pohyboval se tedy v panovnickém okolí a bezesporu také v prostředí pražských a kutnohorských městských elit (MUSÍLEK 2012b, 123–124).

28 Dětrich z Portic žil v letech 1300–1367. Jako mindenský biskup je doložen 1353–1361, v letech 1361–1367 zastával post magdeburského arcibiskupa.

29 Z nejnovějších výzkumů vyplývá, že oblast Havelského tržiště byla obývána zámožnými měšťany, tzv. *sociis* známého mincmistra Eberharda, mezi něž bezpochyby patřil také urburef Bořuta z přelomu 13. a 14. století (MUSÍLEK 2012a, 64–70). Ke stavební podobě HAUSEROVÁ 2012, 275–285. Měšťanského původu byl ostatně také mindenský biskup Dětrich z Portic, který byl synem řemeslníka Arnolda z Portic.

30 RBM II, č. 2752, 1202.

prostřednictvím pražských kupců cypřišová prkna na výrobu nové schránky pro ostatky sv. Silvestra (ZACHOVÁ 1997, 161).³¹ V souvislosti s námi pojednávaným pohárem stačí podotknout, že k prvnímu období předpokládaného většího rozvoje obchodních styků mezi českými zeměmi a Benátkami došlo v letech 1270–1320, které zřejmě chronologicky vymezují také dobu, v níž pohár patrně dorazil do Prahy.³² Postavení a zámožnost majitelů výstavného a nákladného věžového domu by umožňovaly nákup nebo dovoz tohoto luxusního poháru jako pouhé dekorace také v případě, kdy se jeho původní ideově-reprezentační náplň již vytratila.

Vzhledem k torzovitosti dochovaných pramenů se při hledání původu pojednávaného poháru můžeme opřít pouze o zlomek věrohodných dat či předpokladů. Ty naznačují, že objednavatelem poháru mohl být na základě identického erbovního znamení, které se nejspíše liší pouze v barevnosti (záměna stříbra za zlato), někdy ve druhé polovině 13. století anglický šlechtic Simon de Pierpont, případně jiný příslušník rodu užívající toto znamení. Výrobek byl vyhotoven nejspíše v Muranu u Benátek. Zda se tak stalo v souvislosti s předpokládanou účastí Simona na deváté křížové výpravě mezi lety 1270 až 1272 či při jiné příležitosti, nelze rozhodnout. Přepychový pohár se zřejmě do Čech mohl dostat prostřednictvím dálkového obchodu, který mezi českými zeměmi a Benátkami vzkvétal právě ve druhé polovině 13. století. Byl nalezen v prestižní části pražského souměstí poblíž významné dopravní komunikace při jednom ze vstupů do města, za domem čp. 404/I. Majitelé tohoto i sousedních domů na Havelském tržišti přiléhajících ke staroměstské hradbě nepochybně patřili k městské elitě. Ta si mohla díky své zámožnosti a obchodním kontaktům, mnohdy sahajícím až do středomořských oblastí, dovolit tento luxusní předmět zakoupit. Není důležité, zda se tak stalo přímo v Muranu, Benátkách, v Praze nebo v Řezně. Za závažnější lze považovat skutečnost, že nález tohoto luxusního poháru se stává dalším střípkem do mozaiky evropského obchodu vrcholného středověku. Opět se ukazuje, že svět středověkého člověka nebyl tak uzavřený, jak jsme si donedávna mysleli. Podobné nálezy luxusního zboží určeného pro nádherymilovné domácnosti pražských kupeckých elit jsou toho jasným důkazem.

LITERATURA A PRAMENY

- BAUMGARTNER/KRUEGER 1988 — Erwin BAUMGARTNER / Ingeborg KREUEGER: *Phoenix aus Sand und Asche*. München 1988.
- BAUMGARTNER 1987 — Erwin BAUMGARTNER: *Glas des späten Mittelalters. Die Sammlung Karel Amendt*. Düsseldorf 1987.
- BOUTELL 1914 — Charles BOUTELL: *The Handbook to English Heraldry*. London 1914.
- BRAULT 1997 — Gerard J BRAULT: *Rolls of Arms of Edward I*. Boydell & Brewer 1997.
- BRUCKSCHEN 2004 — Martina BRUCKSCHEN: *Glasfunde des Mittelalters und der frühen Neuzeit aus Braunschweig. Bedeutung, Verwendung und Technologie von Hohlglas in Norddeutschland*. (=Materialhefte zur Ur- und Frühgeschichte Niedersachsens Bd. 33), Leidorf 2004.
- BURKE 1850 — John Bernard BURKE: *Encyclopedia of Heraldry, or General Armory of England, Scotland, and Ireland*. London 1850.
- CARTWRIGHT 1830 — Edmund CARTWRIGHT: *The Parochial Topography of the Rape of Bamber, in the Western Division of the County Sussex II/2*. London 1830.
- CAYGILL 2002 — Marjorie CAYGILL: *The British Museum. A-Z Companion*. London 2002.
- COLLINS 1735 — Arthur COLLINS: *The Peerage of England 1*. London 1735.
- COPINGER 1908 — Walter Arthur COPINGER: *The Manors of Suffolk 2. Notes on their History and Devolution*. Manchester 1908.
- ČERNÁ 1992 — Eva ČERNÁ: Soubor skel ze studny u Bílé věže na Pražském hradě. In: *Sborník společnosti přátel starožitností 3*, Praha 1992, 42–54.
- ČERNÁ 1994 — Eva ČERNÁ (ed.): *Středověké sklo v zemích koruny české*. Most 1994.
- ČERNÁ 2002 — Eva ČERNÁ: Sklo 13. až 16. století. In: *Archeologie středověkého domu v Mostě* (čp. 226). J. Klápště (ed.), (=Mediaevalia archaeologica 4), Praha-Most 2002, 93–115.
- ČERNÁ 2003 — Eva ČERNÁ: O nově objevených sklárnách v Krušných horách. In: *Historické sklo 3. Sborník pro dějiny skla*. Čelákovice 2003, 81–89.

31 Na oba příklady upozornil GRAUS (1960, 77–110, zejména 94–95, pozn. 119).

32 Obchodní vazby mezi českými zeměmi a Benátkami naposledy přehledně zpracoval ZAORAL (2008, 75–94); k tomu také GRAUS (1960, 77–110); cf. ČERNÁ/PODLISKA (2008, 237–256). Na straně 241 také zmiňují bez podrobného zhodnocení pohár z domu 379/I. Obchodu se skleněnými předměty ve středověku se dotkl rovněž SMETÁNKA (2003, 54–60).

- ČERNÁ 2008a — Eva ČERNÁ: Nálezy středověkých skel ze Žatce. In: Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie 18. Plzeň 2008, 12–24.
- ČERNÁ 2008b — Eva ČERNÁ: Nálezy skel z archeologických výzkumů v pražském Ungeltu. In: Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003–2007. Most 2008, 333–344.
- ČERNÁ/FRYDA/HIMMELOVÁ 2005 — Eva ČERNÁ / František FRYDA / Zdenka HIMMELOVÁ: Nálezy skel v sídlištním prostředí. In: Historie sklářské výroby v českých zemích I. Praha 2005, 84–103.
- ČERNÁ/PODLISKA 2008 — Eva ČERNÁ / Jaroslav PODLISKA: Sklo – indikátor obchodních a kulturních kontaktů středověkých Čech. In: Odorik z Pordenone: z Benátek do Pekingu a zpět. Setkávání na cestách Starého světa ve 13.–14. století. (=Colloquia mediaevalia Pragensia 10), Petr Sommer a Vladimír Liščák (eds.), Praha 2008, 237–256.
- ČERNÁ ET AL. 2009 — Eva ČERNÁ / Václav HULÍNSKÝ / Jiří MACHÁČEK / Jaroslav PODLISKA: On the origin of enamel-painted glass of the 12–14th centuries in Bohemia. In: AIHV Annales du 18e Congrès. D. Ignatiadou / A. Antonaras (eds.), Thessaloniki 2009, 401–409.
- DVOŘÁK 2007 — Miloš DVOŘÁK: Císař Karel IV. a pražský zahraniční obchod 2. Pražský sborník historický 35, 2007, 7–61.
- FOSTER 1902 — Joseph FOSTER: Some Feudal Coats of Arms. Oxford-London 1902.
- GRAUS 1960 — František GRAUS: Die Handelsbeziehungen Böhmens zu Deutschland und Österreich im 14. und zu Beginn des 15. Jahrhunderts. In: Historica 2, 1960, 77–110.
- HAUSEROVÁ 2012 — Milena HAUSEROVÁ: Příspěvek k poznání domovní zástavby Havelského Města. In: Martin Musílek a kol., Havelské Město pražské ve středověku. Historie – archeologie – stavební historie. Praha 2012, 275–285.
- HIMMELOVÁ 1991 — Zdenka HIMMELOVÁ: Příspěvek k typologii středověkého dutého skla. In: Historické sklo 1. Sborník pro dějiny skla. Čelákovice 1991, 13–16.
- HOUSLEY 1992 — Norman HOUSLEY: The Last Crusades 1274–1580. Oxford 1992.
- HROCHOVI 1975 — Věra a Miroslav HROCHOVI: Křižáci v Levantě. Praha 1975.
- HUTHWELKER 2013 — Thorsten HUTHWELKER: Die Darstellung des Rangs in Wappen und Wappenrollen des späten Mittelalters. (=Rank. Politisch-soziale Ordnungen im mittelalterlichen Europa 3), Ostfildern 2013.
- JANOVČÍKOVÁ/SEDLÁČKOVÁ 2008 — Marta JANOVČÍKOVÁ / Hedvika SEDLÁČKOVÁ: Obchod se sklem ve střední Evropě ve 13. a 14. století na příkladu konvic typu „Mečová“ a stolních lahví typu „Norimberk“. In: Odorik z Pordenone: z Benátek do Pekingu a zpět. Setkávání na cestách Starého světa ve 13.–14. století. (=Colloquia mediaevalia Pragensia 10), Petr Sommer / Vladimír Liščák (eds.), Praha 2008, 257–278.
- JÖRN 1997 — Nils JÖRN: Überlegungen zur Aufnahme fremder Kaufleute und Handwerker in England im 15. und 16. Jahrhundert. In: Fremdheit und Reisen im Mittelalter. Irene Erfen / Karl-Heinz Spieß (eds), Stuttgart 1997, 193–216.
- KRUEGER 2002 — Ingeborg KRUEGER: A second Aldrevandin beaker and an update on a group of enameled glasses. Journal of Glass Studies 44, 2002, 11–132.
- LNĚNIČKOVÁ 2002 — Jitka LNĚNIČKOVÁ: Sklo v Praze – Glass in Prague – Glas in Prag. Praha 2002.
- MARKS/PAYNE 1978 — Richard MARKS / Ann PAYNE (eds): British Heraldry. From Its Origins to c. 1800. London 1978.
- MENCL 1969 — Václav MENCL: Praha. Praha 1969.
- MENDERA 2002 — Marja MENDERA: Glass Production in Tuscany, 13th–16th Century. The Archaeological Evidence. In: Majolica and Glass from Italy to Antwerp and Beyond: The Transfer of Technology in the 16th–Early 17th Century. J. Veeckman (ed.), Antwerp 2002, 263–295.
- MUSÍLEK 2012a — Martin MUSÍLEK: In Novo foro residentis. Sociotopografická analýza Havelského tržiště ve 14. století. In: Martin Musílek a kol., Havelské Město pražské ve středověku. Historie – archeologie – stavební historie. Praha 2012, 42–71.
- MUSÍLEK 2012b — Martin MUSÍLEK: Pět tisíc hřiven stříbra Ebruše Poplinova. Několik zamyšlení nad velikostí majetku pražských a kutnohorských městských elit ve 14. století na základě písemných pramenů. Numismatický sborník 26, 1/2012, 117–135.
- MUSÍLEK 2012c — Martin MUSÍLEK: Rodina od Věže a její městské rezidence. Příspěvek k dějinám staroměstského domu čp. 403/I. Pražský sborník historický 40, 2012, 321–335.
- NICKEL 1997 — Helmut NICKEL: [recenze] Gerard J. Brault, Rolls of Arms–Edward I (1272–1307), 2 vols., Asplologia, being Materials of Heraldry III. London 1997. In: <<http://www.arthuriana.org/>>.
- PROFOUS 1949 — Antonín PROFOUS: Místní jména v Čechách a na Moravě 2 (CH–L). Jejich vznik, původní význam a změny. Praha 1949.
- PROFOUS 1951 — Antonín PROFOUS: Místní jména v Čechách a na Moravě 3 (M–Ř). Jejich vznik, původní význam a změny. Praha 1951.
- PROKOPOVÁ 2014 — Anna PROKOPOVÁ: Forschungsstand zum mittelalterlichen Glas in Prag. In: Glasarchäologie in Europa. Regionen – Produkte – Analysen. Beiträge zum 5. Internationalen Symposium zur Erforschung mittelalterlicher und frühneuzeitlicher Glashütten Europas – Seiffen/Erzgebirge 2012. Eva Černá / P. Steppuhn (eds), Most 2014, 127–143.
- RAZÍM 2000 — Vladislav RAZÍM: Znovu k otázce tzv. Havelské brány na Starém Městě pražském. Památky středních Čech 14, 2000/1, 1–14.
- RBM II — Regesta diplomatica nec non epistolaria regni Bohemiae II. (1253–1310). Josef Emler (ed.), Praha 1882.

- RBM VII/3 — Regesta diplomatica nec non epistolaria regni Bohemiae VII/3 (1360–1361). Bedřich Mendl / Milena Linhartová (eds), Praha 1958.
- SEDLÁČEK 1997 — August SEDLÁČEK: Hrad, zámky a tvrze Království českého 11. Praha 1997.
- SEDLÁČEK 1998 — August SEDLÁČEK: Místopisný slovník Království českého. Praha 1998.
- SEDLÁČEK/RŮŽEK 2002 — August SEDLÁČEK: Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty 3. Vladimír Růžek (ed.), Praha 2002.
- SEDLÁČEK/RŮŽEK 2003 — August SEDLÁČEK: Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty 5. Vladimír Růžek (ed.), Praha 2003.
- SEDLÁČKOVÁ 2005 — Hedvika SEDLÁČKOVÁ: Abriss einer Typologie der mittelalterlichen Glasimporte aus Brno/Brünn, Mähren, Tschechische Republik. In: Annales du 16e Congrès de l'Association Internationale pour l'Histoire du Verre (Londýn 2003), Londýn 2005, 237–240.
- SEDLÁČKOVÁ 2006 — Hedvika SEDLÁČKOVÁ: Ninth- to Mid-16th-Century Glass Finds in Moravia. Journal of Glass Studies 48, 2006, 191–224.
- SEDLÁČKOVÁ 2010 — Hedvika SEDLÁČKOVÁ: Vypovídací hodnota archeologických nálezů skla na Moravě z období let ca 1200–1550 (Teze). Archaeologia historica 35, 359–366.
- SEDLÁČKOVÁ 2011 — Hedvika SEDLÁČKOVÁ: Středověké sklo na severní Moravě a přiléhající části Slezska. In: Král, který létal. Moravsko-slezské pomezí v kontextu středoevropského prostoru doby Jana Lucemburského. D. Majer (ed.), Ostrava 2011, 767–791.
- SEDLÁČKOVÁ ET AL. 2014 — Hedvika SEDLÁČKOVÁ / Dana ROHANOVÁ / Branislav LESÁK / Petra ŠIMONČÍKOVÁ-KOŠOVÁ: Medieval Glass from Bratislava (ca 1200–1450) in the Context of Contemporaneous Glass Production and Trade Contacts. Památky archeologické 105, 2014, 215–264.
- SMETÁNKA 2003 — Zdeněk SMETÁNKA: Archeologické etudy. Osmnáct kapitol o poznávání středověku. Praha 2003.
- STREJČEK 1902 — Ferdinand STREJČEK (ed.): Jana Hasištejnského z Lobkovic putování k Svatému hrobu. Praha 1902.
- ŠPAČEK 2000 — Ladislav ŠPAČEK: Rekonstrukce výzdoby emailového poháru na nože z nálezů v Praze 1, Na můstku. In: Historické sklo 2. Sborník pro dějiny skla. Čelákovice 2000, 9–11.
- TADRA 1897 — Ferdinand TADRA: Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských. Praha 1897.
- TARCSAY 1999 — Kinga TARCSAY: Mittelalterliche und Neuzeitliche Glas aus Wien. Altfunde aus den Beständen des Historischen Museums der Stadt Wien. Wien 1999.
- THOROTON 1790 — Robert THOROTON: The Antiquities of Nottinghamshire 1. London 1790.
- TOMEK 1866 — Václav Vladivoj TOMÉK (ed.): Základy starého místopisu Pražského 1. Staré Město. Praha 1866.
- TOMEK 1892 — Václav Vladivoj TOMÉK: Dějepis města Prahy 1. Praha 1892.
- TOMEK 1905 — Václav Vladivoj TOMÉK: Dějepis města Prahy 5. Praha 1905.
- TYERMAN 2012 — Christopher TYERMAN: Svaté války. Dějiny křížových výprav. Praha 2012.
- WATSON 1782 — John WATSON: Memoirs of the Ancient Earls of Warren and Surrey and their Descendants to the Present Time 1. Warrington 1782.
- WINTER 1906 — Zikmund WINTER: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. století. Praha 1906.
- ZACHOVÁ 1997 — Kronika Františka Pražského. In: Fontes rerum Bohemicarum, Series Nova I. Jana Zachová (ed.), Praha 1997.
- ZAORAL 2008 — Roman ZAORAL: České země a Benátky. K obchodním stykům ve 13. století. In: Odorik z Pordenone: z Benátek do Peking a zpět. Setkávání na cestách Starého světa ve 13.–14. století. (=Colloquia mediaevalia Pragensia 10), Petr Sommer / Vladimír Liščák (eds), Praha 2008, 75–94.
- ZLÁMALOVÁ ČÍLOVÁ 2014 — Zuzana ZLÁMALOVÁ ČÍLOVÁ: Chemické složení skel. In: A. Žďárská, Středověké sklo z Prahy. Praha 2014, 139–156.
- ŽĎÁRSKÁ 2014 — Anna ŽĎÁRSKÁ: Středověké sklo z Prahy. (=Archeologické prameny k dějinám Prahy 7), Praha 2014.

<<http://www.bsswebsite.me.uk/History/Dering/deringroll.htm>>

<<http://www.arthuriana.org/>>

<<http://www.nationalarchives.gov.uk/domesday/><

SUMMARY

Archaeological research carried out in 1970–1971 on the site of today's house No. 379/I on the street Na Můstku in Prague 1-Old Town produced an interesting collection of high medieval glass dated to the period from the late 13th to the first half of the 14th century. Unfortunately, more detailed documentation on the terrain could not be traced, and the situation of the building within the parcel remains unclear. The collection contained 304 glass fragments from eighteen containers which, due to their determined dating and in comparison with other urban locations, is a relatively high number. What is also striking is the shape variability of the represented items which included, among others, a wide variety of drinking glass, and the high quality of enamel used.

Attention was aroused in particular by one cup, painted with enamels and gold and probably originating from the glass factory in Murano near Venice. The most important identifying clue in seeking out the

circumstances of its origin is a trio of depicted coats of arms. Given the fragmentary character of surviving sources we can rely only on a fraction of credible data or assumptions which suggest that the person who ordered the cup might perhaps be, based on an identical coat of arms which differs probably only in color (substitution of silver for gold), the English nobleman Simon de Pierpont sometime in the second half of the 13th century. Whether the cup was made to order, or in connection with Simon's assumed participation in the ninth Crusade between 1270 and 1272, can not be decided. The luxurious cup apparently found its way into Bohemia through long-distance trade, which was flourishing between the Czech lands and Venice in the second half of the 13th century. It was found in water well in a prestigious part of the Prague conurbation on the plot of house no. 379/I. In the 14th century, which is the time of origination of the site where the cup was found, this house did not exist yet. The house was founded later, after filling of town trench. The water well was lying near an important route by one of the important entrances to Old Town behind the house No. 404. The owners of this one and the other neighboring houses at Havelské tržiště were belonged to the city elite. Due to their affluence and trade contacts, often extending into the Mediterranean area, this elite could have afforded to purchase this luxurious cup. A more serious consideration may be that the discovery of this luxury object becomes another piece in the mosaic of European trade of the High Middle Ages. Once more, it becomes clear that the world of the medieval individual was not as closed as we have imagined until recently. Similar findings of luxury goods intended for the households of the Prague mercantile elite are clear evidence of this.

Fig. 1. Prague 1-Old Town. Section of the cadastral map of Prague showing the position of today's houses No. 379/I and 380/I on the street Na Můstku in **brown**, stone bridge across the fortification moat in **green**, fortification moat **yellow**, presumed extent of house No. 404/I at the time of location in **pink**. **Red lines** indicate the hypothetical line of the municipal fortification walls, **black** No. 401/I shows its intact remnants, **a** – a tower-like shape before city wall fortifications, later attributed to plot No. 404/I.

Fig. 2. Prague 1-Old Town, Na Můstku No. 379+380/I. Gold and enamel-painted goblet; 2nd half of the 13th to middle 14th century.

Fig. 3. Prague 1-Old Town, Na Můstku No. 379+380/I. Illustrated documentation of the gold and enamel-painted goblet. Gold lines often reconstructed based on negative imprints on the glass surface on the interior side of the goblet body (drawing M. Procházková, 1970's).

Fig. 4. Prague 1-Old Town, Na Můstku No. 379+380/I. Drawn documentation to the glass findings accompanying the painted cup (1) – selection: 2, 3, 4 – prunted beakers; 5 – beaker with spiral trails; 6, 7 – beaker with pointed trails; 8 – bottle with tubular body-ring.

Fig. 5. Prague 1-Old Town, Na Můstku No. 379+380/I. Gold and enamel-painted goblet; 2nd half of the 13th to middle 14th century. Detail with figure of the rider. The larger areas were applied with blue and red paint from outside the cup. The smaller areas, here the rider's face and hand and the horse's head, were painted from the inside. The gold contours of the characters, details (heads, harnesses, feathers etc.), and ornaments were also drawn from the inside. From the gold painting on the glass surface, only negative impressions survived as opaque lines, more distinct in special lighting.

Fig. 6. Glass goblet painted with gold and enamel from Basel. Taken from BAUMGARTNER/KRUEGER 1988.

Fig. 7. Seal of Oldřich Babka of Kvasejovice (coat of arms used in 1389, 1397). Taken from SEDLÁČEK/RŮŽEK 2002.

Fig. 8. Seal of Vaclav Šatný of Brodce (coat of arms used in 1487, 1495). Taken from SEDLÁČEK/RŮŽEK 2002.

Fig. 9. Dering Roll, 1270 to 1280. Taken from <<http://www.pinterest.com/pin/340795896775701937/>>.

Fig. 10. Coats of arms of Robert and Simon de Pierpont on the Dering Roll, 1270 to 1280

Fig. 11. Coat of arms of Hamon Bonet on the Dering Roll, 1270 to 1280

Fig. 12. Flag of Wessex.

Fig. 13. Schematic lineage of English noble family de Pierpont (the likely client of the goblet, Sir Simon de Pierpont, marked in **rot**), listed years refer to evidence in sources (compiled by M. Musílek).

Fig. 14. Josef Daniel Huber 1769: orthographic plan of Prague – section: view onto the plot of the original house No. 404/I Na Můstku in Prague's Old Town showing the localization of the finding (**blue**); a tower-like shape before city wall fortifications, later attributed to plot No. 404/I (**red**). Line drawing (original: Vienna, Österreichische Nationalbibliothek, copy: NHI documentation funds).

Translated by Bryce Belcher

Příspěvek vznikl v rámci výzkumné činnosti NPÚ a byl financován z rozpočtu NPÚ.

Mgr. Anna ŽĎÁRSKÁ
NPÚ ÚOP v hl. městě Praze
Na Perštýně 12/356, 110 00 Praha 1
zdarska.anna@npu.cz

PhDr. Martin MUSÍLEK, Ph.D.
Národní muzeum
Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1
martin_musilek@centrum.cz